

[POLİTİKA]

akp ve yeni osmanlıcılık

ŞABAN İBA

İkinci Meşrutiyet'ten günümüze kadar olan yaklaşık yüz yıllık bir tarihsel süreç içinde egemen ulus ve devlet hayatının belirlediği iki ana siyasal akım olmuştur. Bunlardan biri, kökü İttihat ve Terakki Hareketine dayanan ve günümüzde CHP, DSP, MHP ile devam eden askeri ve sivil bürokratik kastın oluşturduğu "milliyetçi ve laik" akımdır. İkinci si de kökü Hürriyet ve İtilaf Fırkası'na dayanan ve günümüzde AKP-ANAP-DP-SP kulvarlarında devam eden "milliyetçi ve mukaddesatçı" akımdır.

Bu iki ana akımın arasındaki tarihi mücadele Osmanlı devletinin yerine ikame edilen Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze ve özellikle 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül, 28 Şubat ve son olarak 27 Nisan askeri müdahale süreçlerinde daha belirgin bir şekilde sürmüştür. Ancak, askeri ve sivil bürokrasinin siyasete yaptığı her yeni müdahale "milliyetçi ve mukaddesatçı" geleneğin güçlenmesine neden olmuştur. 12 Eylül'den sonra devletin ve toplumun yukarıdan aşağıya doğru radikal tarzda dönüştürülmesinin ardından başlayan yeni dönemde ise, Türk-İslam Sentezi'nin resmi ideoloji haline gelmesi bir tür "yeni Osmanlıcılık" anlayışını yaratmıştır.

Brooking Enstitüsü Türkiye Uzmanı Ömer Taşpınar'a göre yeni Osmanlıcılığın üç ayağı var. Birincisi, Türkiye'nin içeride ve dışarıda İslami ve Osmanlı mirasıyla uzlaşmaya çalışması. İkincisi, Osmanlıdan gelen büyüklük kompleksi ve kendine güven duygusuyla Türkiye'nin bölgesel bir süpergüç olma çabası. Üçüncüsü de, İslam dünyasına olduğu oranda Batı'ya açılmaya çalışması.

İkinci ayak, yani Türkiye'nin bölgesel bir güç olma çabası ABD tarafından da desteklenmektedir. "Gölge CIA" olarak adlandırılan "Stratfor" adlı bir özel istihbarat kurumunun yöneticisi George Friedman tarafından kaleme alınan "Türkiye-Yeni Osmanlıcılık" başlıklı 2007 tarihli bir yazı/rapor bu konuda önemli bir belge niteliğindedir. Dünyanın "18. ekonomik potansiyeline sahip olan, son 5 yıl boyunca yüzde 5 ila yüzde 7 arasında büyüyen, kayda değer bir orta sınıfı bulunan, güçlü ve kararlı bir ordusu ve kurumlarla ideolojiler arasındaki gerilimlerin iyi idare edildiği" bir Türkiye tanımı yapılan bu yazı/raporda şöyle denilmektedir:

"Türkiye, hızla yükselen bir bölgesel güç olarak ya da en geniş anlamda, kökleri Anadolu'da bulunan ancak kapalı bir devre içinde politik, ekonomik ve askeri güç planları yapan muazzam stratejik güce sahip bölgesel bir hegemonun yaratılması sürecinin başlarındaki bir ülke olarak görülmelidir."

Yeni Osmanlıcılık her şeyden önce, Balkanlardan Kafkaslara ve Orta Doğu'ya kadar olan coğrafyada, egemen ulus ve devlet ilişkilerinden dolayı Osmanlı'nın bıraktığı tarihi ayak izlerinin peşinden gitme anlamına geliyor. Yeni Osmanlıcılık açılımıyla, tarih boyunca egemen ulus ve devletlerin böldüğü, baskı ve



terörle yok ettiği veya asimile ettiği halkların yaşadığı bu coğrafyanın son imparatorluğu olan Osmanlı devletinin İslam ümmetçiliğine dayanan fetih ideolojisi yeniden diriltilmeye çalışılıyor.

Bu bakımdan AKP, Özal çizgisinin devamı niteliğinde bir siyasal rota izliyor. AKP'nin Gençlik Kolları kongrelerinde mehter takımının "Osmanlıyız Biz" şarkısı çalması ve Başbakan Erdoğan'ın sıkça Osmanlı dönemine göndermeler yapması boşuna değil. AKP'nin kuruluş toplantısında (2002) Erdoğan, partisinin siyasi kimliğini "Muhafazakar Demokrat" olarak tanımlaması da bu anlayıştan kaynaklanıyor.

AKP'nin kendisini "muhafazakar demokrat" olarak tanımlaması onun demokrat ve demokrasi yanlısı olduğu anlamına gelmez. Demokrasi literatüründe bile yeri olmayan bu demokrasi anlayışı belki "sağ muhafazakarlıkla" izah edilebilir. Bu bağlamda muhafazakarlığın "Statükoyu koruma amacını güden düşünce tarzı. Toplumun değişmesine karşı direnç gösteren, toplumsal-kültürel değerlerin korunmasını savunan sağ kanat siyasi ideoloji" olarak tanımlandığı düşünüldüğünde, AKP'nin ılımlı İslam politikasından Genişletilmiş Büyük Ortadoğu politikasına kadar üstlendiği ideolojik ve siyasal rol daha iyi anlaşılacaktır.

Türk-İslam Sentezi'nin yaratıcılarından Aydınlar Ocağı Genel Başkanı Süleyman Yalçın "Bizi bu anavatanı birleştiren iki ana unsur vardır: biri din, diğeri dil. Bunun zemininde vatan var, geçmişinde tarih var. Tarih içinden gelen bir istikamet var. O istikamet Müslüman Türk'ün gidiş istikametidir" demıştır.

Türk-İslam Sentezi'nin ana çerçevesi, Türklerin öncülüğünde "İslam birliğini kurmak, geliştirmek ve Osmanlı'dan miras olarak bu işlevi devir ve teslim almak, ahlak ve kültür öğelerini, uzun vadeli bir plan içinde din temeline dayalı olarak biçimlendirmektir." Yalçın'ın "Türk-İslam Sentezi eskiye dönüş, 1000 yıllık tarihin yoluna girmektir" demesi bu amacı somut

olarak açıklamaktadır.

12 Eylül döneminde hazırlanan "Milli Kültür Raporu"nda yeni bir "model insan tipi" yetiştirmenin amacı şöyle açıklanmıştır: "Maneviyat eğitimi, dini ve ahlaki terbiye, milli ve tarihi şuur. Bunlarla önce insanımızı teşvik edeceğiz. Kalkınmayı gerçekleştirecek olan 'model insan tipini' çoğaltma imkanına erişeceğiz."

12 Eylülcüler Milli Eğitim Politikası'nı tümüyle bu doğrultuda bir eğitim programı oluşturarak milli, manevi ve dini değerlere bağlı bir kuşağın devlet ve toplum hayatında etkili olmasını sağlamışlardı. Bu durumu Yalçın çok daha önceden görmüş ve "İmam Hatip Okulları Türkiye'de onbinlerce insan yetiştiriyor. Bir süre sonra bunlar daha gür bir sesle çıkacaklar ortaya" demişti.

12 Eylülcülerin başlattığı bu yeni siyasal ve toplumsal süreç bir süre sonra meyvesini vermiş ve ANAP'ın iki dönem iktidar olmasının ardından, 1995 seçimlerinden sonra REFAHYOL iktidarı kurulmuştur. Aynı zamanda bir rejim krizine yol açan REFAHYOL 28 Şubat müdahalesiyle iktidardan uzaklaştırılarak bir tür ara rejim niteliğinde kurulan Ecevit koalisyonu yıkılarak erken seçime gidilmiş ve aynı geleneğin kendini bir ölçüde yenilemiş olan devamı niteliğindeki AKP iktidara gelmiştir.

ABD'nin desteğiyle kurulan ve uygun bir konjonktür yaratılarak iktidara taşınan AKP, son 30 yıllık tarihsel süreç içerisinde oluşan siyasal İslam'ın tarihsel serüveninin bir sonucu olarak siyasette yerini almıştır. Bu noktada unutulmaması gereken şey şudur: Nasıl ki, ANAP 12 Eylül askeri müdahalesinin ürünü ise, AKP'de 28 Şubat müdahalesinin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Türk egemen sınıflarının militarist, şovenist ve yayılmacı politik reflekslerini öne çıkaran AKP iktidarı, ezilen sınıfları ve kitleleri "milli, manevi, dini, kültürel" değerlere dayalı politikaların dar sınırlarına hapsederek oligarşinin çıkarlarını diğer düzen partilerinden daha iyi korumaktadır.